

Інституційні фактори розвитку системи накопичувального пенсійного забезпечення

Мамчур В.А.

кандидат економічних наук,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

У розвинених країнах соціальне забезпечення починає відігравати вагомую роль, прямо або побічно впливаючи на одне з першочергових завдань будь-якої економіки – підтримку і примноження добробуту населення. Водночас постійно змінюються економічні та інституціональні фактори, створюючи постійні зміни регулювання системи соціального забезпечення. Відповідно, виникає потреба у постійній оптимізації і доведення вищезгаданого суспільного механізму до такого стану, який був би здатний відповідати сучасним критеріям. Основними елементами соціального забезпечення на сьогодні є державні і недержавні пенсійні інститути, основним завданням яких є формування відповідного рівня фінансового становища громадян пенсійного віку. Проте в сьогоденних умовах ефективність інститутів системи недержавного пенсійного забезпечення піддається широкій критиці, що спричиняє необхідність актуалізації і можливого пошуку існуючих факторів, які безпосередньо впливають на розвиток та функціонування означених інститутів. У статті розглядаються та систематизуються інституційні чинники, від яких безпосередньо залежить ефективність розвитку та функціонування досліджуваних інститутів недержавного пенсійного забезпечення.

Ключові слова: інституційні чинники, недержавне пенсійне забезпечення, інститути, соціальне забезпечення, добробут населення.

Мамчур В.А. ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ НАКОПИТЕЛЬНОГО ПЕНСИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

В развитых странах социальное обеспечение играет все более весомую роль, прямо или косвенно влияя на одно из первоочередных заданий любой экономики – поддержку и приумножение благосостояния населения. Одновременно постоянно изменяются экономические и институциональные факторы, создавая постоянные изменения регуляции системы социального обеспечения. Соответственно, возникает потребность в постоянной оптимизации и доведении вышеупомянутого общественного механизма к такому состоянию, чтобы он отвечал современным критериям. Основными элементами социального обеспечения на сегодня являются государственные и негосударственные пенсионные институты, основным заданием которых является формирование соответствующего уровня финансового положения граждан при выходе на пенсию. Однако в сегодняшних условиях эффективность институтов системы негосударственного пенсионного обеспечения поддается широкой критике, которая влечет за собой необходимость актуализации и возможного поиска существующих факторов, которые непосредственно влияют на развитие и функционирование отмеченных институтов. В статье рассматриваются и систематизируются институциональные факторы, от которых непосредственно зависит эффективность развития и функционирования исследуемых институтов негосударственного пенсионного обеспечения.

Ключевые слова: институциональные факторы, негосударственное пенсионное обеспечение, институты, социальное обеспечение, благосостояние населения.

Mamchur V.A. INSTITUTIONAL FACTORS OF DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF THE STORY PENSION PROVIDING

In the developed countries of the whole world, public welfare collects more ponderable role, straight or side influencing on one of primary tasks of any economy is support and increase of welfare of population. At the same time, economic and institutional factors change constantly, creating these, permanent changes adjusting of the system of public welfare. Accordingly, there is a necessity of permanent optimization and leading to of afore-mentioned public mechanism to such state, which would be able to answer modern criteria. The basic elements of public welfare for today are state and non-state pension institutes the basic task of which is forming of the proper level of financial position of citizens, on leaving on a pension. However, in today's terms efficiency of institutes of the system of the non-state pension providing is added wide criticism which entails the necessity of actualization and possible search of existent factors which directly influence on development and functioning of the noted institutes. In this article examined and systematized institutional factors which efficiency of development and functioning of the probed institutes of the non-state pension providing depends directly on.

Keywords: institutional factors, non-state pension providing, institutes, public welfare, welfare of population.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток України на засадах ринкової економіки зумовлює постійну транс-

формацію всіх базових інститутів і механізмів системи державного соціального забезпечення громадян та формування нових інсти-

тутів, здебільшого недержавних, покликаних забезпечити (зарезервувати) додаткові соціальні гарантії через накопичувальну систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яка запроваджується з 1 січня 2017 р., поряд із загальнодержавними пенсійними зобов'язаннями, які належали державі, коли вона виступала основним роботодавцем абсолютної більшості економічно активного населення. У даному аспекті вирішення проблеми збалансованого й активного соціально-економічного розвитку села значною мірою зміщується в область соціальної сфери, визначаючи необхідність пошуку інституційних чинників, які безпосередньо впливають на розвиток двох із трьох рівнів системи пенсійного забезпечення в системі відносин «центр – село», а саме другого – накопичувальної системи пенсійного забезпечення та третього – недержавного пенсійного забезпечення, та, як наслідок, виникнення його інститутів – недержавних пенсійних фондів, страхових компаній, фінансових установ тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковому осмисленню недержавної (добровільної) системи накопичення в Україні

були присвячені чисельні роботи таких вітчизняних та закордонних науковців, як: А. Бахмач [1], Ю. Вітка [2; 3], Б. Зайчук, В. Никитенко, В.І. Семендяєва [4], О. Малецький [5], А. Михайлов, О. Ткач [6], С. Науменкова [7], М. Ріппа [8], Т. Сальникова [9], Н. Цікановська [10], В. Яценко [11] та інші науковці.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. При цьому в більшості наукових робіт питання щодо розгляду інституційних чинників, які негативно впливають на розвиток системи недержавного та накопичувального пенсійного забезпечення, не порушувалось, що підтверджує доцільність та новизну здійснення дослідження за обраним напрямом.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є виявлення інституційних чинників, які негативно впливають на розвиток системи недержавного та накопичувального пенсійного забезпечення в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування ефективних та сучасних інститутів пенсійного забезпечення на сьогоднішній день знаходиться лише на початковій стадії. За 25-річний незалежний період

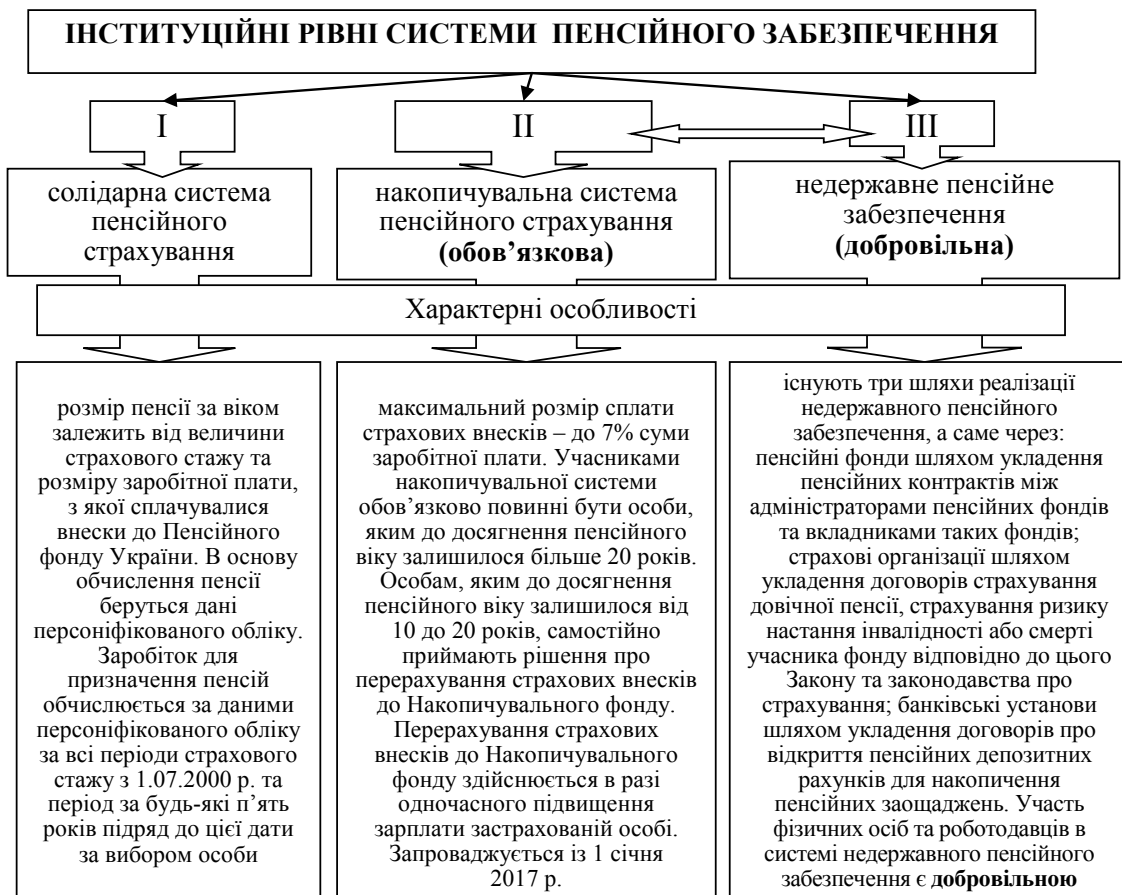

Рис. 1. Інституціональна система пенсійного забезпечення в Україні

*Сформовано автором на основі джерел [12; 13]

суспільних перетворень все ще не вдалося розробити і концептуально сформулювати державну програму створення ефективної пенсійної системи, що відповідала б сучасним ринковим соціально-трудовам відносинам та постійній зміні структури населення.

Здебільшого такий повільний і непослідовний розвиток ефективної системи пенсійного забезпечення пов'язаний із тим, що на початку своєї незалежності Україна не спромоглася прийняти загальнодержавну доктрину формування ефективних інститутів пенсійного забезпечення, насамперед недержавних інститутів як найважливішого компоненту додаткового накопичення доходів при виході на пенсію, що безпосередньо пов'язаний із системою заробітної плати, демографічною політикою та політикою на ринку праці. Все це в результаті і пояснює відсутність чітко сформованих цілей і програм дій у даній області. В умовах сучасної фінансової та політичної кризи державне пенсійне забезпечення не в змозі зіграти ефективну роль у рішенні проблем соціального захисту непрацездатного населення.

Відповідно, актуалізується необхідність формування додаткової складової частини системи пенсійного забезпечення, основне завдання якої – додаткові соціальні гарантії за втрати працездатності, строкового чи дострокового виходу на пенсію.

Із набранням чинності законів України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [12] та «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [13] в Україні розпочалася пенсійна реформа, відповідно до якої сформувалася трирівнева система пенсійного забезпечення (рис. 1).

Погоджуємося з М. Кравченко, який стверджує що функціонування солідарної пенсійної системи негативно позначилося на соціальній справедливості пенсіонерів, зокрема має місце велика розбіжність у розмірі пенсій – від занадто великих для окремих категорій громадян до майже на рівні мінімальної для всіх інших пенсіонерів [14].

На думку низки вчених, солідарна пенсійна система самостійно вже не може адекватно протистояти соціально-економічним та демографічним викликам, найвищий рівень соціального захисту пенсіонерів забезпечують ті країни, де функціонують кілька рівнів (складових) пенсійного забезпечення [15].

Зупинимося та більшу увагу приділимо другому та третьому інституціональним рівням пенсійного забезпечення, які на сьогодні стають все більш актуальними та необхід-

ними інституціональними посередниками в питанні формування додаткових соціальних гарантій за втрати працездатності.

Законодавством передбачено два рівні накопичувального пенсійного забезпечення, один з яких – загальнообов'язкове накопичення (другий рівень) – введення в дію якого передбачається із 1 січня 2017 р. [19]. Відповідно до законодавства, загальнообов'язкове пенсійне накопичення охоплюватиме не всіх громадян, а лише тих, котрі на момент введення його в дію не досягли 35 років (для чоловіків) та 40 років (для жінок). Слід також зазначити, що особи, які не братимуть участі в накопичувальній системі на засадах добровільної участі (старші 35 років), також будуть сплачувати внесок на 5% більше, оскільки законопроектом передбачено зменшення навантаження на роботодавця (*розмір внесків, які сплачує роботодавець за працівників до Пенсійного фонду та які будуть спрямовуватись на виплату пенсії із солідарної системи, зменшується поступово до 2022 р. на 1% щорічно: з 36,5% у 2017 р. до 31,5% у 2022 р.*) і посилення страхової відповідальності працівників незалежно від участі застрахованих осіб у накопичувальній системі. Внески осіб, які не братимуть участі у накопичувальній системі, спрямовуються до Пенсійного фонду України для забезпечення виплат із солідарної системи [19; 20].

Слід зазначити що на сьогодні функціональність накопичувальної пенсійної системи забезпечується за рахунок його третього рівня – добровільного недержавного пенсійного забезпечення – та ґрунтується на принципах добровільної та індивідуальної участі. Кожен, хто приймає участь у індивідуальній пенсійній програмі будь-якого виду та тривалості, накопичує пенсію собі персонально. Це є основною відмінністю від солідарної пенсії, яка виплачується нині працюючими людьми нинішнім же пенсіонерам через посередництво Пенсійного фонду України.

Формування додаткових пенсійних накопичень здійснюється через спеціалізовані і/або фінансові інститути. Такими на сьогодні, відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення», є недержавні пенсійні фонди. Відповідно до Закону, в Україні можуть створюватися недержавні пенсійні фонди трьох типів: *відкриті, корпоративні та професійні* [12].

Недержавний пенсійний фонд (НПФ) – юридична особа, яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького това-

риства), функціонує та провадить діяльність винятково з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду у визначеному законодавством порядку.

При цьому добровільні накопичення використовуються для виплати у вигляді додаткових дострокових пенсій, які формуються за рахунок індивідуальних внесків працюючих і виплачуються з настанням обставин, що дають право на пенсійне забезпечення згідно з чинним законодавством, розмір якої визначається виходячи із суми страхових платежів. Слід звернути увагу і на те, що система додаткових виплат може носити як добровільний, так і обов'язковий характер.

Не слід забувати і про те, що ефективність накопичувальної системи пенсійного забезпечення може залишатися низькою до того часу, поки в країні та її регіонах не вдасться забезпечити відповідні економічні й інститу-

ційні передумови: високий рівень заробітної плати; довіру громадян до фінансових інститутів тощо.

Перш ніж висвітлити інституційні чинники, які безпосередньо впливають чи заважають розвитку системи накопичувального пенсійного забезпечення, слід навести інституційну структуру недержавного пенсійного забезпечення, сформовану відповідно до законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [13] та «Про недержавне пенсійне забезпечення» [12], останній більш розширює структуру інститутів добровільного пенсійного страхування, що відображено на рис. 2.

Ще раз слід наголосити на тому, що формування сучасних інститутів недержавного пенсійного забезпечення реалізовується на основі Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [12], який і покликаний здійснювати трансформацію існуючої системи пенсійного забезпечення за рахунок формування та розвитку третього

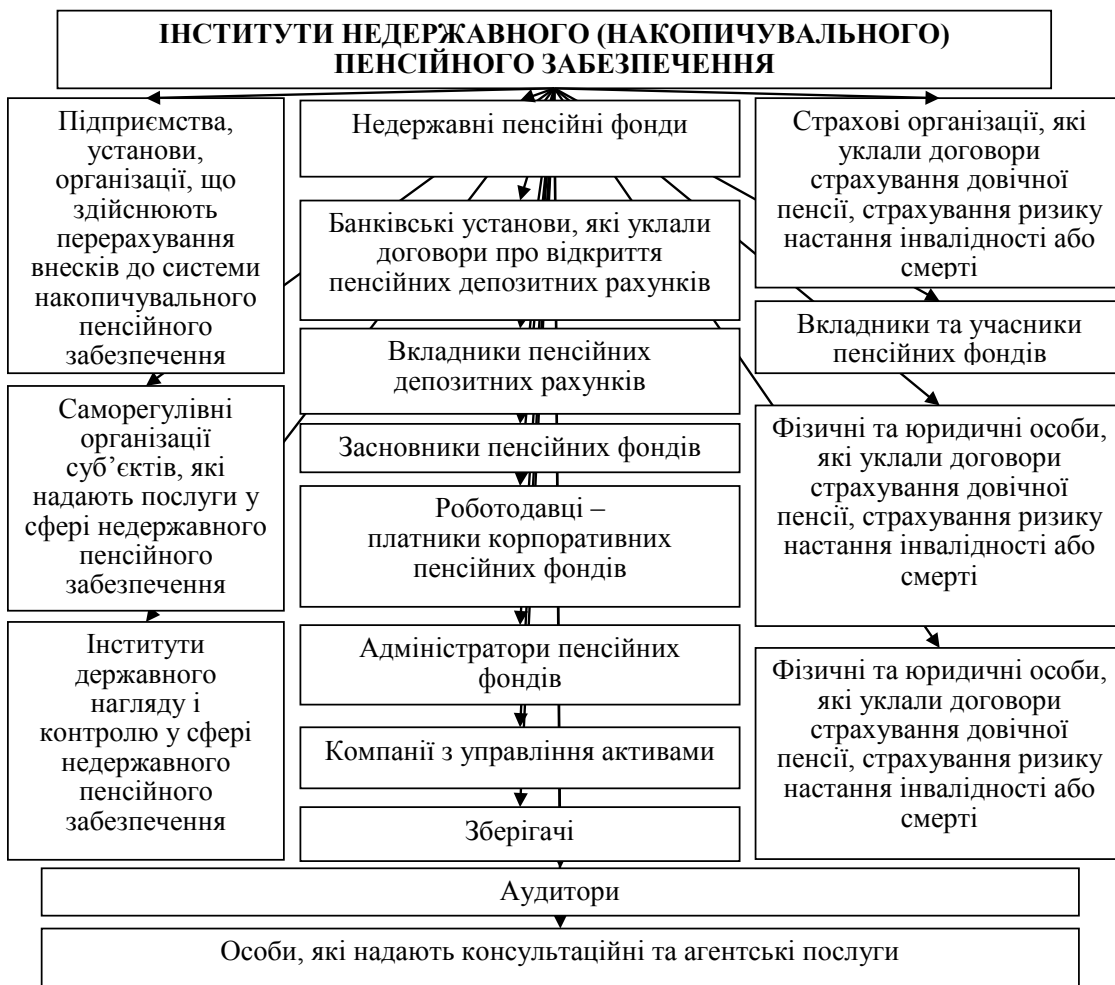

Рис. 2. Інституційна структура недержавного пенсійного забезпечення

**Сформовано автором на основі джерел [12; 13]*

Рис. 3. Динаміка кількості учасників та пенсійних внесків на засадах недержавного пенсійного забезпечення*

**Сформовано автором на основі джерела [16]*

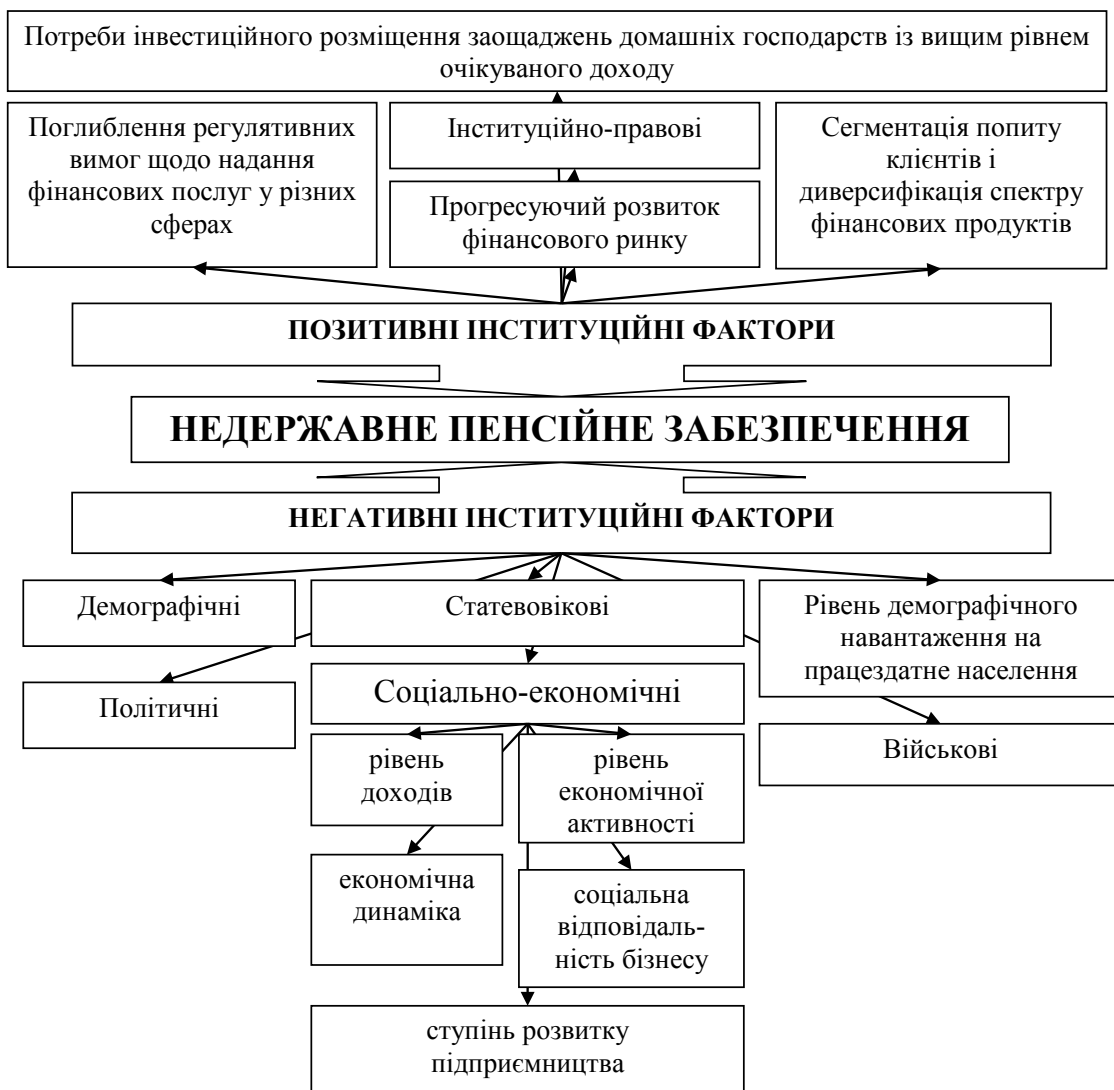

Рис. 4. Структурування інституційних факторів, які впливають на розвиток інститутів недержавного пенсійного забезпечення

Сформовано автором на основі власних узагальнень

рівня його забезпечення, а саме створення недержавних інститутів системи пенсійного забезпечення.

Недержавні пенсійні фонди виступають провідними інституційними посередниками, акумулюючи добровільні пенсійні внески як довгострокові фінансові ресурси, та водночас є інститутами фінансового захисту і соціального забезпечення фізичних осіб.

У даному контексті розвиток галузей економіки і соціальної сфери сільських територій неможливий без удосконалення концептуально-методичних підходів до реформування системи пенсійного забезпечення, його інституціонального забезпечення.

Очевидним є те, що успішне здійснення реформування системи пенсійного забезпечення передбачає пошук та систематизування інституційних чинників, що негативно впливають на систему недержавного пенсійного забезпечення та її інституціонального середовища, а також можливостей і шляхів її трансформації, орієнтованої на підвищення рівня соціального забезпечення населення, насамперед сільського.

У рамках недержавної (добровільної-накопичувальної) пенсійної системи частина доходів громадян має бути передана до недержавного пенсійного фонду для подальшого його накопичення у вигляді пенсійного пулу, який після настання пенсійних підстав буде розподілений і виплачений.

Проте існування низки інституційних причин негативно відображається як на функціонуванні недержавного пенсійного забезпечення, так і на збільшенні його учасників та внесків.

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні, кількість яких на початок 2015 р. порівняно з 2014 р. зменшилась на п'ять та досягла 76 одиниць [14], відображена на рис. 3.

Як показують наведені на рисунку дані, позитивною є тенденція як у збільшенні учасників недержавних пенсійних фондів, так і внесків. Зокрема, протягом років кількість вкладників із 587,4 збільшилася до 833,6 тис. осіб. Позитивна ситуація і з загальним обсягом пенсійних внесків. Так, на початок 2015 р. розмір їх сягнув 1,813 млн. грн., що на 157 млн. грн. більше порівняно з відповідною датою попереднього року.

Короткий аналіз функціонування недержавної системи пенсійного забезпечення доводить її ефективність та доцільність.

Як вже наголошувалося, основною особливістю недержавного пенсійного забезпечення є підвищення відповідного рівня соціального захисту населення. Це вимагає пошуку та систематизування негативних інституційних факторів, які безпосередньо впливають на підвищення довіри серед потенційних вкладників недержавних пенсійних фондів. Вирізняються щонайменше чотири інституційні

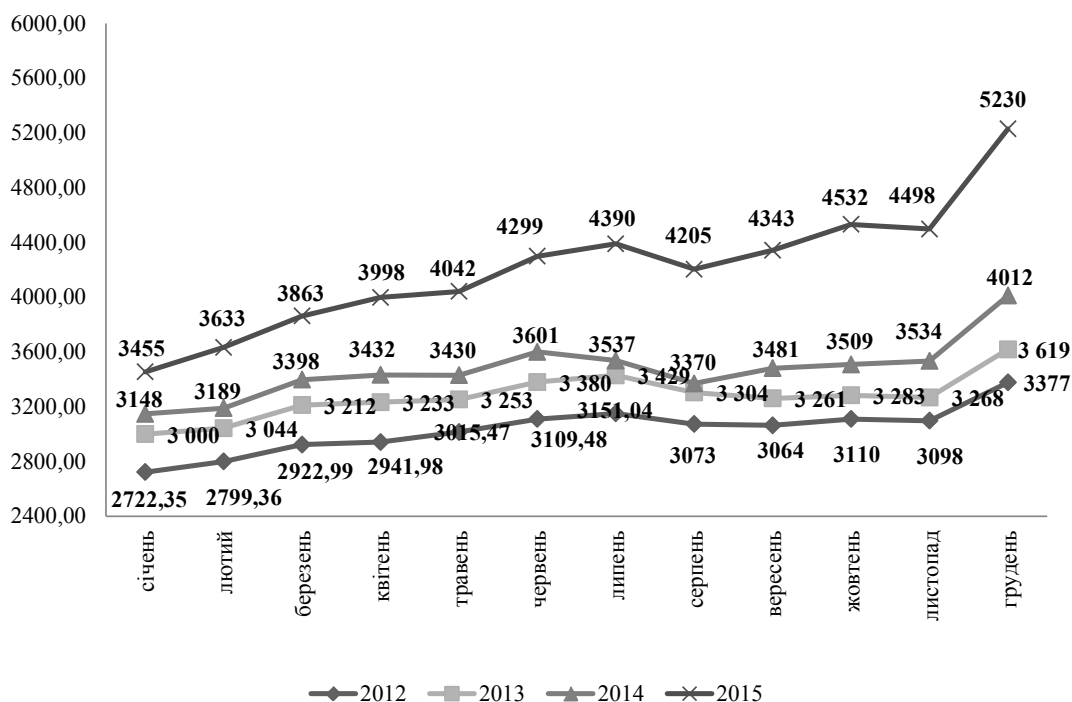

Рис. 5. Динаміка середньої заробітної плати в Україні в 2012–2015 рр., грн.

Джерело: сформовано за даними [17]

фактори (причини), які позитивно впливають на їх динамічний розвиток, та понад п'ять – негативно (рис. 4). Інституційна роль цих факторів у ринковому середовищі проявляється у виконанні ними безпосереднього впливу (позитивного чи негативного) на розвиток інститутів системи накопичувального пенсійного забезпечення.

Зупинимося на одному з основних факторів, який, на нашу думку, не дає громадянам змоги скористатися системою недержавного

накопичувального пенсійного забезпечення – рівні доходів населення, точніше рівні заробітної плати.

Саме рівень заробітної плати є індикатором та однією з основних інституційних складових формування та розвитку інститутів недержавного пенсійного забезпечення (рис. 5).

Незважаючи на позитивні результати підвищення номінальної середньомісячної заробітної плати штатних працівників, яка на кінець 2015 р. становила 5 230 грн., що на 30,3%

Таблиця 1

Пенсійний калькулятор розрахунку загальної накопичувальної суми коштів на рахунок учасника на засадах державного та недержавного пенсійного забезпечення

Річна ставка прибутковості (%)		10,0
Внесок на індивідуальний рахунок учасника в місяць (гривень)*		120
Розрахунок розміру державної пенсії		Розрахунок розміру недержавної пенсії
чол.	Стать	
25	Вік	
2051	Рік виходу на пенсію	
2010	Трудова діяльність	
41	Очікуваний страховий стаж	
4000	Поточна офіційна заробітна плата, грн.	
1884	Державна пенсія, грн.	
відсутні	Наявність накопичення у недержавних пенсійних фондах	
щомісяця	Періодичність перерахувань внесків до НПФ	
120	Розмір пенсійних внесків до НПФ	
35	Кількість років здійснення внесків до НПФ	
20	Кількість років отримання пенсії	
щомісяця	Періодичність отримання пенсійних виплат	
1 453 537,01	Загальна сума накопичених пенсійних коштів, грн.	
1 914,14	Розмір першої пенсійної виплати, грн.	
13 911,02	Розмір останньої пенсійної виплати, грн.	
6 056,40	Середній розмір пенсійних виплат, грн.	
50 400,00	Загальна сума пенсійних внесків, грн.	
1 403 137,01	Загальна сума інвестиційного доходу за період пенсійних внесків та пенсійних виплат, грн.	
7940	Розмір пенсії (державна+недержавна), грн.	

* Умовний розмір грошових коштів.
Джерело: власні розрахунки автора

Таблиця 2

Розмір пенсійних внесків на засадах обов'язкової накопичувальної системи пенсійного страхування

Розмір заробітної плати, грн.**						
Роки	2010	2011	2012	2013	2014	2015
середній	2628,5	3053,5	3377,0	3619,0	4012,0	5230,0
мінімальний	605,0	869,0	941,0	1073,0	1147,0	1330,0
Прогнозний розмір заробітної плати до року виходу на пенсію (до 2051 року), грн.*						
Роки	2016	2017	2018	2019	2020	2021
середній	5265,8	5726,6	6187,3	6647,9	7108,7	7569,4
мінімальний	1453,3	1584,4	1715,6	1846,78	1977,9	2109,1

Продовження таблиці 2

Роки	2022	2023	2024	2025	2026	2027
середній	8030,1	8490,8	8951,6	9412,3	9872,9	10333,7
мінімальний	2240,3	2371,5	2502,6	2633,8	2764,9	2896,2
Роки	2028	2029	2030	2031	2032	2033
середній	10794,4	11255,1	11715,8	12176,6	12637,3	13097,9
мінімальний	3027,3	3158,5	3289,7	3420,8	3552,0	3683,2
Роки	2034	2035	2036	2037	2038	2039
середній	13558,7	14019,4	14480,1	14940,8	15401,6	15862,3
мінімальний	3814,4	3945,5	4076,7	4207,9	4339,0	4470,2
Роки	2040	2041	2042	2043	2044	2045
середній	16322,9	16783,7	17244,4	17705,1	18165,8	18626,6
мінімальний	4601,4	4732,6	4863,7	4994,9	5126,1	5257,2
Роки	2046	2047	2048	2049	2050	2051
середній	19087,3	19547,9	20008,7	20469,4	20930,1	21390,8
мінімальний	5388,4	5519,6	5650,8	5781,9	5913,1	6044,3
Розмір страхових внесків, (до 2051 р.)% [19]						
2017	2018	2019	2020	2021	2022 і далі	
2	3	4	5	6	7	
Розрахунок пенсійних внесків (до 2051 року), грн. на рік ***						
Роки	2016	2017	2018	2019	2020	2021
середній	1263,8	2061,6	2969,9	3988,8	5118,3	6358,3
мінімальний	348,8	570,4	823,5	1108,1	1424,1	1771,7
Роки	2022	2023	2024	2025	2026	2027
середній	6745,3	7132,3	7519,3	7906,3	8293,3	8680,3
мінімальний	1881,9	1992,0	2102,2	2212,4	2322,6	2432,8
Роки	2028	2029	2030	2031	2032	2033
середній	9067,3	9454,3	9841,3	10228,3	10615,3	11002,3
мінімальний	2542,9	2653,1	2763,3	2873,5	2983,7	3093,9
Роки	2034	2035	2036	2037	2038	2039
середній	11389,3	11776,3	12163,3	12550,3	12937,3	13324,3
мінімальний	3204,1	3314,2	3424,4	3534,6	3644,8	3754,9
Роки	2040	2041	2042	2043	2044	2045
середній	13711,3	14098,3	14485,3	14872,3	15259,3	15646,3
мінімальний	3865,2	3975,3	4085,5	4195,7	4305,9	4416,1
Роки	2046	2047	2048	2049	2050	2051
середній	16033,3	16420,3	16807,3	17194,3	17581,3	17968,3
мінімальний	4526,3	4636,5	4746,6	4856,8	4967	5077,2
Загальний розмір накопичувальних пенсійних внесків (за 35 років), грн.						
середній	392464,6					
мінімальний	110432					
Місячний розмір пенсійних виплат протягом 20 років отримання пенсій, грн.						
середній	1635,3					
мінімальний	460,1					
Місячний розмір пенсійних виплат з урахуванням державної пенсії (1884грн.) протягом 20 років отримання пенсій, грн.						
середній	3519,269					
мінімальний	2344,133					

* Власні розрахунки автора

** Джерело [17]

*** Розрахунок проведений із врахуванням середньорічної заробітної плати

більше, ніж у відповідному періоді торік, її середньомісячний розмір майже в дев'ять разів нижче, ніж у країнах ЄС.

Змушенні констатувати, що такий рівень заробітної плати не дає змоги населенню навіть думати про недержавну систему пенсійного забезпечення.

Середня заробітна плата за останні вісім років підвищилася майже на 110%, тоді як ціни на основні продукти харчування за останні вісім років підвищилися від 270 до 490%, залежно від виду. Якщо говорити простими словами, у 2015 р. українці можуть собі дозволити придбати в 1,5–2,5 рази менше продуктів, ніж у 2008 р. [18].

На жаль, змушені констатувати і те, що переважна більшість громадян або взагалі не знають про вже існуючу законодавчу базу нового пенсійного забезпечення, або з недовірою ставляться до всього, що несе у своїй назві слово «недержавний».

Використавши дані щодо мінімального та середніх розмірів заробітної плати, вбачаємо за доцільне провести розрахунок пенсійних виплат у разі обрання населенням недержавного пенсійного забезпечення (табл. 1) або ж запровадження другого рівня пенсійної системи (обов'язкової накопичувальної пенсійної системи) (табл. 2), відповідно до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій» [19; 20]. Зокрема, законопроектом передбачено запровадження з 1 січня 2017 р. накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, учасниками якої є особи, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню та яким станом на 1 січня 2017 р. виповнилося не більше 35 років. Страхові внески для учасників накопичувальної системи пенсійного страхування встановлюються в розмірі: з 1 січня по 31 грудня 2017 р. – 2%; з 1 січня по 31 грудня 2018 р. – 3%; з 1 січня по 31 грудня 2019 р. – 4%; з 1 січня по 31 грудня 2020 р. – 5%; з 1 січня по 31 грудня 2021 р. – 6% [19].

Проведений оптимістичний розрахунок дає змогу розглядати модель недержавного пенсійного забезпечення як ефективну накопичувальну пенсійну підсистему пенсійної системи України, яка здатна забезпечити гідну старість населення. У даній підсистемі кожен громадянин самостійно забезпечує себе

додатковим доходом шляхом індивідуального накопичення грошових активів.

З урахуванням вікових груп учасників, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню (до 35 років), проведемо оптимістичний розрахунок розміру їх пенсійного забезпечення.

У рамках проведених розрахунків розмірів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (два рівня пенсійної системи України) частина доходів громадян має бути передана до Накопичувального фонду для подальшого його накопичення у вигляді пенсійного пулу, який після настання пенсійних підстав буде розподілений і виплачений. Проте можна стверджувати, що ефективність обов'язкової накопичувальної системи пенсійного забезпечення буде залишатися низькою до того часу, поки в країні і в регіонах не вдасться забезпечити відповідні економічні й інституційні передумови, а саме високий рівень заробітної плати.

Також слід звернути увагу на те що обидва рівні пенсійного забезпечення, а саме другий та третій, цілком залежать від розміру заробітної плати, про що і доводять проведені прогностичні розрахунки в табл. 1 та 2. Безпосередньо другий рівень найбільш залежний від її розміру.

Висновки з цього дослідження. Таким чином, сучасна структура пенсійного забезпечення свідчить про її низький сукупний потенціал, що і вимагає функціонування всіх інституціональних рівнів системи пенсійного забезпечення України, які, з великою часткою вірогідності, надалі істотно підвищуватимуть соціальні стандарти як працюючих, так і непрацюючих верстав населення.

Необхідною умовою є формування цілісного алгоритму функціонування всіх рівнів пенсійного забезпечення як за рахунок держави, так і за рахунок обов'язкових відрахувань працедавців (корпоративні внески) і додаткових добровільних внесків самих працюючих. Також у контексті формування нової моделі пенсійного забезпечення підприємствам і організаціям надається можливість самим формувати професійні пенсійні системи, де додаткове професійне пенсійне забезпечення працівників може здійснюватися за рахунок засобів підприємств, так званого корпоративного забезпечення.

Необхідною умовою функціонування накопичувальної системи пенсійного забезпечення, обов'язкового чи добровільного, є підвищення соціальних стандартів через під-

вищення мінімальної та середньої заробітної плати, що дасть змогу збільшити кількість потенційних учасників та, відповідно, внесків.

Отже, основною метою трансформації пенсійної системи є забезпечення суспільно

необхідного рівня доходів для основної маси непрацездатних громадян на основі чіткого розмежування професійного (загальнодержавного) та додаткового (накопичувального) пенсійного забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бахмач А. Недержавні пенсійні фонди, статистика, перспективи / А. Бахмач // Вісн. Пенс. фонду України. – 2008. – № 9 (75). – С. 14–16.
2. Вітка Ю.В. Поняття недержавного пенсійного фонду / Ю.В. Вітка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/strah_rynok/034.htm.
3. Вітка Ю.В. Недержавні пенсійні фонди: особливості цивільно-правового статусу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / Ю.В. Вітка; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2008. – 216 с.
4. Зайчук Б.О. Система пенсійного забезпечення: сьогодні і завтра: Коментар застосування Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» / Б.О. Зайчук, В.С. Никитенко, В.І. Семендяєва. – К.: Формат, 2004. – 352 с.
5. Малецький О. Накопичувальна система Російської Федерації: досвід початку використання / О. Малецький // Вісн. Пенс. фонду України. – 2006. – № 8 (50). – С. 17–20.
6. Михайлов А.В. Недержавні пенсійні фонди: сьогоднішній погляд у майбутнє / А.В. Михайлов, О.Й. Ткач. – К.: СПД Савчина, 2001. – 244 с.
7. Науменкова С.В. Недержавне пенсійне забезпечення в Україні / С.В. Науменкова. – К.: Знання, 2010. – 66 с.
8. Ріппа М.Б. Порівняльна характеристика світових систем пенсійного забезпечення і страхування / М.Б. Ріппа // Світ фінансів. – 2007. – № 1. – С. 25–27.
9. Сальникова Т. Недержавна пенсія: головне надійність / Т. Сальникова // Вісн. Пенс. фонду України. – 2008. – № 7 (73). – С. 24–27.
10. Цікановська Н. Формування ринку недержавних пенсійних фондів в Україні / Н. Цікановська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal>.
11. Яценко В. Ризики у приватному пенсійному забезпеченні та необхідність регулювання пенсійних фондів / В. Яценко // Соціальний захист. – 2000. – № 5. – С. 51–56.
12. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/1057-15>.
13. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9.07.2003. р., № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1058-15>.
14. Кравченко М.В. Накопичувальна пенсійна система як інструмент соціального захисту громадян / М.В. Кравченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/dutp/2010_1/txts/10kmvszg.pdf.
15. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: [навч. посіб.] / В.А. Скуратівський, В.П. Трощинський, Е.М. Лібанова [та ін.]; за заг. ред. В.А. Скуратівського, В.П. Трощинського. – К.: НАДУ, 2009. – Ч. 1. – С. 398–408.
16. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_lkv_2014.pdf.
17. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
18. Купівельна спроможність українців у 2008 і 2015 роках. Інфографіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.volynnews.com/news/society/kupivelnaspromozhnist-ukrayintsiv-u-2008-i-2015-rokakh-infohrafika/>.
19. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій (реєстр. № 2767 від 30.04.2015р. Суб'єкт права законодавчої ініціативи – КМУ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55000.
20. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо накопичувальної системи державного пенсійного страхування та єдиних підходів до нарахування пенсій (реєстр. № 2767-1 від 08.05.2015 р. Суб'єкти права законодавчої ініціативи – Королевська Н., Солод Ю.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55054.